

**Uit het archief van v.d.V. te Aerschot*

ONPARTYDIGE BEOORDEELING

DER

ONPARTYDIGE BEOORDEELING

VAN DE

ONPARTYDIGE BEOORDEELING

DER

GESCHIEDENIS VAN AERSCHOT.

DOOR

LEYSSENS uitgegeven.

Et cantare pares et respondere parati.

VIRGILIUS.

LEUVEN,

UIT DE DRUKKERY VAN ICKX EN GEETS.

VOORWOORD.

Reeds van over verscheidene dagen verwittigd over het tuchteloos schimpschrift dat er ging te voorschyn komen, was ik natuerlyk nieuwsgierig om te weten, wat men op myne onpartydige beoordeeling der geschiedenis van Leysens zou geantwoord hebben.

Maer hoe groot was myne verwondering niet, toen ik, vóór het verschynen van dit boek, vernam, dat de schryvers het op andere persoonen, dan op my, gemikt hadden. Zy hebben deze gelegenheid niet willen laten voorbygaen, om tegen de deftige familie, die zy in hun boek zoo schaemteloos aanranden, al den gal, die hun binnenste bevatte uit te braken, om nieuwe slagtoffers van hunnen haet te kunnen maken. Wanneer men dit boek leest, zou men zich in de eeuw van Voltaire, J.-J. Rousseau, Diderot met hunnen helschen aenhang vervoerd denken. Ook de indruk, dien dit boek op alle deftige burgers dezer stad gedaen heeft, is niets anders geweest dan verontwaardiging tegen zulke onbeschaemde eerroovers. De schryvers van dit venyn-vol boekje zyn zelfs verlegen over hun eigen voortbrengsel. Het lot, dat dit eerloos broeisel, eer het de zon gezien had, moeten ondergaen heeft, was eene genoegzame wederlegging van het zelve geweest. Professor Leyssens heeft immers van winkel tot winkel moeten gaen bidden en smeeken, op dat men er zyne toekomstige *beoordeeling*, ik

wil zeggen *veroordeeling* zou willen verkoopen, maer hy is over al van de hand gewezen, zelfs by mannen van zyne klik, die het te schandig vonden om hunnen winkel daer mede te besmeuren.

Hy heeft dan zynen toevlugt genomen tot den roemryken Nelen, alwaer het nu tusschen pot en pint in de herberg verkocht wordt. Ik was dus van zin dit ongelukkig wangewrocht zyne eigene dood te laten sterven, na dat het reeds zoo eene groote vernedering ondergaen had; maer aangezet door de weinige persoonen, die weten dat ik de *beoordeeling* geschreven heb, wil ik nog eenige uren gebruiken om op de *beoordeeling* der *beoordeeling* eenige woorden te antwoorden. Ik verwittig nogtans te voren de schryvers van het bovengemeld boekje, dat ik hun in hunne scheldwoorden, beschimpingen en valsheid geenszins wil volgen.

Vooraleer ik myn antwoord op de *veroordeeling* van Leyssens aenvang, denk ik het nuttig onze lezers de mannen, die eene gansche maend aen dit boekje gewerkt hebben, te leeren kennen. Voor eerst hebben wy den overalbekenden Leyssens, professor by de middelbare school. Deze persoon is een ieder genoeg bekend, om er hier nog iets van te zeggen; ik heb hem in myne vorige *beoordeeling* volgens verdienste gewogen, het zou dus overtollig zyn er hier nog eens op terug te komen; hy heeft anderszins veel bygewonnen in het oog van de menschen.

Zyne *veroordeeling* door hem zelven geschreven toont genoeg, dat wy in onze *beoordeeling* den nagel op den kop geslagen hadden. Leyssens kon niet meer rusten of hy moest van deze *beoordeeling* verlost zyn. Dit boekje hing dreigend boven zyn hoofd, gelyk de zware degen boven het hoofd van Damocles, hoveling van Denys dwingeland van Syracusen. Om zich uit dien angstigen toestand te verlossen, komt hy, in zyn schaemteloos antwoord, al de gramschap uit te spuwen, waer zyn ligchaem vatbaer voor was.

Op de tweede plaets komt eene persoon die niet meer van regtsgeleerdheid kent (alhoewel deze zyne byzonderste wetenschap zou moeten uitmaken), dan van de geschiedenis.

Op de derde plaets ontmoeten wy een lid van het besturend bureel der middelbare school. Deze persoon doet toch wel van zynen professor in den uitersten nood by te staen. Ik zal deze twee laetsten in vrede het genoegen hunner

medewerking laten genieten; zy zouden anderszins wel kunnen denken dat zy iets weten. Ik zal my dan enkelyk met Leyssens bezig houden, als den grooten werker en opsteller van alles. En deze dry mannen, die ik daer kom aen te halen, durven zich *het puik* der stad noemen!! Dat is toch wel door eene figuer, die men *hysteron-proteron* noemt, dat gy dit verstaen wilt?

Maer weet gy wel wat eene *hysteron-proteron* is? Neen niet waer? Hewel, dit is als men het achterste voorzet. Dit wil hier voor u dan beteekenen, dat, in plaets van het puik der stad te zyn, gy er het schuim van zyt. Want ik geloof niet dat er buiten u iemand in onze stad zy, die de valsche beschimpingen welke gy durft doen drukken, zou durven uitspreken.

Laet ons nu spoed maken om het verdienstloos werk van Leyssens aen te vangen, en het zachtjes te overhekelen, want ik geloof, indien ik wat sterk hekelde, dat er weinig meer zou van overblyven.

OVER

DE SCHAEMTELOOZE BEOORDEELING

VAN DE

ONPARTYDIGE BEOORDEELING

DER

GESCHIEDENIS VAN AERSCHOT.

Indien ik hier al de lage uitdrukkingen, de valsche beschimpingen en de tuchtelooze zinsneden der *veroordeeling* van Leyssens wilde aenhalen, zou ik het gansch boekje der bovengemelde heeren moeten uitschryven; dit zou my gansch onmogelyk zyn, aengezien ik het nauwelyks heb kunnen doorlezen; dusdanig walgde my zulke buitengewoone wyze van antwoorden. Had Leyssens zich enkelyk bezig gehouden met de opwerpingen, welke ik tegen zyne geschiedenis gedaen had, te wederleggen, dan had ik zyne beoordeeling geerne zien te voorschyn komen.

Maer in zyn antwoord staet geene enkele wederlegging van al de opwerpingen, welke ik hem gedaen had; ik zeg geene enkele, want ik zal die, welke hy willen doen heeft, een voor een doen nederdalen in het stof, waeruit zy gekomen zyn.

Voor eerst valt geheel zyn antwoord, by gebrek van *fondament*. Hy had immers zyne batteryen tegen andere

persoonen gerigt; en zyn boek is niets anders dan scheldwoorden tegen die persoonen.

Aengezien de byzonderste dier heeren Leyssens ronduit in het dagblad daerover geleugenstraft heeft, blyft er my desaengaende over, voor de laetste mael te verklaren dat er niemand, in het schryven myner beoordeeling my eenige hulp bygebragt heeft; en dat ze reeds onder de drukpers was, eer ik er iemand over verwittigd had. Het was immers niet moeijelyk uwe geschiedenis, zonder iemands hulp, grondig te beknibbelen! Dus dat al de verwytingen en scheldwoorden, die gy uwe veronderstelde beknibbelaers toestuert, tot u terugbotsen en u, onder deszelfs herhaelde slagen, nog zullen doen bezwyken.

Voor het overig gaen wy den schryver der veroordeeling van bladzyde tot bladzyde volgen, alhoewel het zeer moeijelyk is, aengezien men geen ten minste plan of aenschakeling in zyn leugenvol voortbrengsel ontwarren kan. Ik zal my in het antwoorden gedragen, als of hy alles tegen my gerigt had; ik zal ook zoo trouwloos niet te werk gaen als Leyssens, die byna geene eene bladzyde myner beoordeeling gedooft aen te wyzen; waerschyntlyk om zoo veel te gemakkelyker zyne leugens te kunnen bedekken.

Op bladzyde 3 van de *beoordeeling der beoordeeling* schryft Leyssens, dat ik zyne eer, zyne achting en zyne goede faem gekrenkt heb. Hier gaet de schryver zoo trouweloos voort als het mogelyk is. Duidt my die plaetsen in myne beoordeeling eens aen, waer ik uwe eer krenk. Is het misschien omdat ik u eenen *ondankbaren* noem? wel dan, is dit niet waer? hebt gy daer geene genoegzame blyken van gegeven? is de *beoordeeling*, die gy komt uyt te geven, weêral de alleruitstekendste proef niet uwer ondankbaerheid? Ik heb uwe achting en faem gekrenkt! Maer, als het

u beliest, hoe zou men de achting en faem kunnen krenken van iemand die er geene heeft? Daerenboven, zult gy vruchteloos myne beoordeeling doorbladeren om er zulks iets in te ontmoeten. Op welke wyze heb ik de deftigste burgers dezer stad door de modder gesleept? is het misschien omdat ik gezegd heb, dat zulke persoon zich met het goed der kloosters geveet heeft en dat eene tweede voor de zelfde rede, *kapittelheer* bygenoemd wordt? is dit dan de echte waarheid niet? aengezien gy in uwe geschiedenis deze schande op andere persoonen wildet werpen, waer zy slecht geplaetst was, mogt ik ze dan niet voortwerpen tot daer waer zy zyn moest. Elkeen zyn regt dan blyft er niets over.

Gy zegt dan verder, dat de beoordeeling uwer geschiedenis onze stadsgenooten walgde. Maer waerom is zy dan overal met zooveel nieuwsgierigheid gelezen geweest, zoodanig dat men er op twee dagen honderd exemplaren van verkocht had? Gy moet uwe medeburgers voor goddelooze menschen aanzien, die een boek durven lezen van dien aard, gelyk gy het myne beschryft.

Nogtans heeft de grootste menigte dit boekje met vermaek gelezen. Deze proef alleen zou myne conscientie mogen gerust stellen. Gy zegt ook, Leyssens, dat gy dit boek onder de vergetenheid hebt willen verpletteren. Inderdaed, dat had eene schoone daed voor u geweest, had gy dit kunnen gedaen krygen. Maer dit was onmogelyk, aengezien het te levendig in het geheugen van iederen burger geprint was.

Over het schynheilich gebruik, dat de schryver maekt van de woorden des zaligmakers, zal ik hier weinig zeggen, dit verraedt immers zyn zelven, wanneer zulke woorden in dusdanige pen en tusschen zoo vele valsche beschimpingen staen. Ik zal de lezers enkelyk verwittigen dat zy

moeten voorzigtig zyn, als zy zulke schynheiligheid lezen, want daer is gewoonlyk venyn onder verborgen. Men zou hier met Damoetas in d'herders gedichten van Virgilius mogen zeggen : *frigidus, o pueri, fugite hinc, latet anguis in herba*. Kinderen, vlugt van hier, daer is eene koude slang onder het gras verborgen. Ja, vlugt dit boek, want het is niets anders dan venyn dat het uitwazemt.

Onze edellooze heeren gaen hun lied op hunne beurt zingen, zeggen zy.

Ha! laet eens hooren!! wat een wangeluid van scheldwoorden gemengd met eenen lofzang voor Leyssens, door hem zelve gezongen!!! Nogtans, niettegenstaende al hun straetjes geschreeuw, wil ik een weinig luisteren en tegen zingen : *et cantare pares et respondere parati*.

Wy zouden hier de eer der deftige burgers, die zy in hunne veroordeeling zoo schandelyk aanranden moeten wreken, maer aengezien alle die eerroovingen met schande tot den schryver terug keeren, zullen wy ons daer zeer weinig mede bezig houden. Laet my nogtans toe, u eene vraag toe te sturen. Welke dankbaerheid zouden die heeren, die gy daer aanrandt, de stads heeren moeten toedragen? Is hun vader misschien verplicht geweest hier naer Aerschot te komen eene plaets afsmeecken om te kunnen bestaan? Voorzeker neen, want het gemeente bestuer van Aerschot is zelfs hem, op het dorp onderhalve myl van Diest, moeten gaen te voet vallen en wel tot verscheidene reizen, vooraleer die geleerde man, wiens geheugen by het nageslacht zal blyven, aen hun verlangen wilde voldoen, aengezien op dit eenvoudig dorp meer dan honderd studenten zyne lessen bywoonden. Is het misschien omdat zy hun altyd zoo eene groote jaerwedde gegeven hebben? ho! wel dit beliep tot eenige honderde franken.

De minste professor van de tegenwoordige middelbare school van onze stad heeft eene jaerwedde, die het dubbel is van het geen te voren hun geheel kollegie kostte. Men zal my misschien antwoorden, dat die allen geleerde mannen zyn. Voorzeker, men heeft er een schitterend bewys van, in onzen nooit genoeg geprezen professor Leyssens.

Op bladzide 7 leest men : *beatus ille* en dat is vertaald : *gelukkig onze stad*. Maer, Leyssens, weet gy dan niet dat *stad* van het vrouwelyk geslacht is en dat het dus zou moeten *beata illa* zyn? maer gy hebt misschien in 't fransch gepeisd? Maer *ville* is ook vrouwelyk. In het latyn *urbs* en *civitas* zyn ook vrouwelyk. In het grieksch *πόλις* is ook vrouwelyk, dan zal het misschien *ἄστυ* zyn? maer neen, dat is nu weer onzydig. Zoo dat gy er overal nevens valt.

Luistert nu eens, lezers, welk antwoord ik ontfang op de vraag die ik Leyssens in myn beoordeeling toegestuurd had, te weten : waerom de schryver zynen naem *Charles* en niet *Karel* schreef? omdat, zegt hy in zyne *veroordeeling*, hy gewoon is zynen naem alzo te schryven!!! Dat wil dus zeggen, dat de gewoonte van kwaed te doen de menschen ontslaet van de straf. Gy ziet gemakkelyk waer zulk stelsel naer toeleidt.

Op bladzide 8 zynere *veroordeeling* schryft Leyssens dat hy zulke schoone, door zyne oversten gedane verslaggevingen over zyn vorig gedrag heeft. Wel, Leyssens, ik heb omtrent hetzelfde gezegd; maer wat toont dit voor uw tegenwoordig gedrag? Volstrekt niets anders dan dat het spytig is dat men u zulke verslaggevingen nu niet meer kan behandigen.

Op de zelfde bladzide schryft hy, dat de fouten onzer beoordeeling wel tot het getal van tien duizend belooopen. Ik heb my de moeite aengedaen van de regels van eene

bladzyde en de woorden van eenen regel myner beoordeeling te tellen, ik heb die te samen vermenigvuldigd en ook met het getal der bladzyden; dan heb ik gevonden dat het getal der woorden omtrent tot het getal van tien duizend moet belooopen, dus dat elk woord eene fout is. En tot proef van het geen Leyssens vooruitzet, brengt hy achttien drukfeilen by, byvoorbeeld: woorden waer eene *n* voor eene *r* of omgedraeid, of wel, waer eene dier letteren achtergelaten is enz. *Ipse, ubi tempus erit omnes suo fonte lavabo*. Dit wil zeggen: dat ik ze op tyd en plaets zal wederleggen.

Nu onpartydig gesproken, is dit geene klaerblykende kwaedwilligheid? vermits Leyssens in zyne geschiedenis van Aerschot dertig *errata* staen heeft, waeronder er verscheidene zyn die voor geene drukfeilen kunnen gerekend worden. Byvoorbeeld *regter* voor *linker*; *jongere* voor *oudere*; *indien* voor *althoewel*; *kerkhof-straet* voor *eeuwigheid-straet*, enz., enz.

Op bladzyde 9 zegt Leyssens, dat ik hem bekribbel omdat hy voor de eer zyner stad werkt. Welke valsheid! toon dan de woorden of de plaetsen aen, waer ik dit gedaen heb. Maer dit is u gansch onmogelyk, daerom hebt gy liever eens te liegen, dat is gemakkeliker.

De tekst van de geschiedenis van Aerschot.

Gy mogt voorzeker vóór tekst nemen, *suum cuique pulchrum*, dat heb ik ook beweerd, ik heb by uwe rede nog eene tweede gevoegd en nu zyt gy nog niet tevreden. Ik zien wel dat ik op geene wyze by u kan wel doen.

Op bladzyde 10 koin ik aen den genoeg gekenden prospectus der geschiedenis van Aerschot. Hier stort de professor Leyssens *ex cathedra pestilentiae suae*, dit is: uit den stoel zyner bedorvenheid eene bui schimpwoorden

en valschheden over my uit, omdat ik durven schryven had, dat hy zynen prospectus wat hoog aengelegd had. Hoe! gy durft zeggen, Leyssens, dat gy in uwen prospectus niet aengekondigd hebt, dat gy de geschiedenis van Aerschot gingt uitgeven, omdat het grootste deel der Aerschotenaers in volkomene onwetendheid hunner eigene geschiedenis leefde. Wel hemel! ik heb uwen prospectus hier voor my liggen en gy durft nog zeggen dat dit daer niet in staet!

Gy zult my toch wel toestaen, dat ik lezen kan niet waer? Ik begon daer byna aen te twyffelen, aengezien gy my alreeds op den laetsten trap van onwetendheid gesteld hadt. Als uwe prospectus zulke aenkondiging bevat, zou ik dan door omschryving niet mogen zeggen hebben, dat gy, door de woorden *fiat lux* uit te spreken, de verlichting in de gansche stad ging te weeg brengen? Voorzeker, en ik herhael het nog eens dat er hoogmoed bestaat in zulken prospectus te durven rondsturen.

Op de zelfde bladzyde wil Leyssens de vergelyking, waerdoor ik in myne beoordeeling zynen prospectus met den berg in barensnood vergeleken had, naapen, maer hy aept die zoo wel na, dat er geen woord waarheid in zyne vergelyking staet. Men ziet dus wel, dat dit groot hoofd niets wil waer laten, aengezien hy het oud spreekwoord *voorgedaen is afgeleerd* ook al valsch maakt.

Op bladzyde 11 geeft Leyssens zyne veronderstelde schryvers der beoordeeling voor botterikken uit, omdat ik de stoutigheid gehad heb van hem te durven zeggen, dat hy de bronnen waer zyne byzonderste daedzaken geput waren, had moeten aenwyzen.

Bestaet daer dan zulke bottigheid in! wel! de geleerdste schryvers doen het! maer wacht ja, Leyssens is eene schry-

ver *hors de ligne*. Een weinig leeger wil Leyssens in zyne veroordeeling Grammaye, Butkens, Justus-Lipsius, Montanus, enz. doen voor klassieke boeken doorgaen, aengzien hy beweert, dat ik nog verscheidene broeken op de bank der school zou moeten verslyten om die werken te kennen. Zyn die in-folios misschien klaessiek in uwe school van middelbaer onderwys? Maer neen, want daer stelt men de geschiedenis van Aerschot door Leyssens uitgegeven boven alles, dat is de *conditio sine qua non* men mag voortgaen.

Ten anderen, professor Leyssens, ik heb met die gewigtige werken sedert lang kennis gemaakt. Gy zegt in uwe veroordeeling, dat ik geen een van die werken bezit.

Hewel, in 't kort zal ik u eens laten weten wie ik ben en waer ik woon, dan kunt gy eens buiten Miræus en Van Gestel nog de volgende werken by my komen raedplegen: Grammaye, Justus-Lipsius, Montanus, Geneologia Croïaca, de Jurisprudentia heroïca en verscheide andere van minder weerde, die allen over Aerschot handelen. Is 't nu wel?

Aengaende den styl myner beoordeeling weet de geleerde professor ook iets op te merken. Hy zegt dat myne styl *platter is dan plat*. Maer Leyssens hebt gy dan een mes dat van twee kanten snydt, *an corde et corde loqueris*? gy hebt immers onmiddelyk na het verschynen der beoordeeling van uwe geschiedenis aen verscheidene heeren (die u geenszins kunnen verdacht zyn) verklaert, dat de styl der beoordeeling byzonder goed en aenlokkend was.

Ik wil hier niet doen gelyk gy, Leyssens, in uwe veroordeeling doet, van myne eigene lofrede uit te spreken, ik laet de beslissing van die zaak aen de onpartydige oordeelers over; de styl slecht of goed van myne beoordeeling verandert toch niets aen uwe geschiedenis; en ik heb in

myne beoordeeling genoeg doen zien in slechten of goeden styl dat gy geen ten minste gedacht van geschiedenis hebt. Ik heb enkelyk in het boekje, dat ik uitgegeven heb, uwe geschiedenis willen doen gelden voor hetgeen zy weerd was.

Op het einde van de bladzyde 12 van de nieuwe beoordeeling schryft Leyssens, dat ik het woordenboek van Weiland moeten gebruiken heb om de hoogdravende woorden zyner geschiedenis te verstaen.

God dank! neen Leyssens, gy zoudt nog al eenige graden in uwe hoogdravendheid mogen klimmen eer ik u niet meer zou kunnen genaken. Daerenboven, Leyssens, dat zou u niet veel eer aendoen, aengezien eene geschiedenis zoo eenvoudig als het mogelyk is, moet geschreven zyn, opdat een ieder ze zou kunnen verstaen.

Op de bladzyde 13 geeft de schryver eene nieuwe proef van trouweloosheid. In de *onpartydige beoordeeling* zyner geschiedenis leest men, zegt hy, dat Leyssens Justus-Lipsius veracht.

Zie hier, wat op bladzyde 13 regel 2 myner beoordeeling staet: dat de schryver der geschiedenis van Aerschot met belagchelyke rede Justus-Lipsius wil wederleggen. Wil dit zeggen dat hy dien grooten schryver veracht? En inderdaed, alles wel ingezien, is Leyssens toch niet verre van dien te verachten, aengezien hy dien schryver wil belagchelyk maken met te zeggen, dat de Romeinen geen vlaemsch spraken; dus dat Aerschot van Arend-Schoot niet komen kan.

Parcius ista viris tamen objicienda memento.

Peis er wel op, aen zulke mannen moet men met meer omzigtheid opwerpingen doen. Wy komen nu voor de de tweede mael aen de *nota* over de arenden der Romeinen. Onze roemzuchtige schryver beweert, dat hy volgens eene

figuer van Rhetorica, die men *Synecdoche* noemt, zou mogen schryven hebben, dat de arenden der Romeinen vaendels waren; en tot bewys hiervan brengt hy een voorbeeld by, waerin men mag schryven : *De romeinsche-arend* voor : *de romeinsche-standaerd*. Voorzeker, mag men dit laatste zeggen en schryven, maer men mag toch niet schryven, gelyk gy in uwe nota gedaen hebt, dat een *arend een vaendel* is, of dat de Romeinen eenen arend voor vaendel hadden; aengezien dit gansch onmogelyk is en *ad impossibile nemo tenetur*, gelyk ik nog de eer gehad heb van u te zeggen.

Begint gy nu te bemerken, hoe gegrond myne opwerpingen zyn en hoe zwak uwe wederleggingen?

Over de afleiding van het woord Aerschot, vraegt de schryver my, waer ik de myne geput heb. Gy weigert de uwe aen te duiden, ik zal my zoo styfhoofdig niet toonen; maer ik zal u nogtans niet veel uitleg daer over geven, denkende u te kunnen te vreden stellen, met u naer het groot werk van Grammaye te zenden, daer zult gy in *Arschoti ducatus* den verlangden uitleg vinden.

Ik had in myne beoordeeling gezegd, dat er voorzeker niemand in Aerschot was, die zich zou beroemen zyne afkomst verplicht te zyn aen eenen vreemdeling, gelyk Leyssens vooruitzat. In zyn antwoord op deze toewerping is Leyssens niet alleen geschiedkunde maer zelfs propheet. Hy zegt in zyn antwoord, dat die mannen zich beroemen door hunnen oorsprong aen Cesar gehecht te zyn, die hem durven beoordeelen hebben. Dit is kostelyk, niet waer? te voren weten, welke mannen zyne geschiedenis zouden beoordeeld hebben, te voren zeggen, dat die mannen geen belgisch bloed zullen hebben, die iets over hem of over zyn werk zouden durven schryven.

Leest en oordeelt!

Op bladzyde 14 der partydige beoordeeling van de onpartydige beoordeeling leest men : *Ja, het bloed onzer voorouders stroomt niet door de aderen van die lafaerds*, enz. Ik zou ten minste wel schryven : *neen* in plaats van *ja*. Dat het bloed onzer voorouders door myne aderen niet stroomt, gelyk gy beweert, dat verwerp ik met al de verontwaardiging waer myne ziel vatbaer voor is, aengezien geheel myn leven vol bewyzen is van het tegenoverstelde, en indien gy my van een weinig digter by kendet, zoudt gy my misschien van te veel vaderlands liefde betigten.

Op de bladzyde 14 en 15 wil de schryver van de veroordeeling van Leyssens bewyzen, dat de *lelie* eerder op de wapenen onzer stad stont dan de *arend*. Wilt gy weten wat hy tot steun van zyn bewys inbrengt? dit is : dat van in de twelfde eeuw de *lelie* op de wapenen der familiën van Rotselaer, Wezemael zich bevondt, en dat de arend er dan niet op te vinden was. Voorzeker, daerin hebt gy volstrekt gelyk, aengezien de arend nooit op de wapenen van die edele familiën gestaen heeft; zy hebben enkelyk de *lelie* uit het wapen van Aerschot overgenomen en deze nog onder verschillende kleuren. Gy vergist u, wanneer gy zegt dat de *arend* na de twelfde eeuw eerst op ons wapen gekomen is. In de byzonderste schryvers, die over den oorsprong van Aerschot handelen, vinden wy dat het begin van den arend op het wapen van de stad Aerschot zich in de duisternis des tyds verliest.

Dus, terwyl de geleerdste schryvers beweren, dat de arend op het wapen van Aerschot zoo lang staet, dat men er den oorspong niet kan van ontwarren; willen mannen, die geen arend uit een vaendel kennen, de burgers van

Aerschot leeren, dat de arend maer na de twelfste eeuw op den zegel van de stad gekomen is.

Claudite jam rivos, pueri, sat prata biberunt.

Scheidt er nu maer uit, kinderen, gy hebt al slechten en onnoozelen praet genoeg verkocht.

Wat nu Arnulf betreft, welken *gy* voor den eersten graef van Aerschot voorbrengt, en die den eersten kruistogt bygewoond heeft, daer over kunt gy de *Jurisprutia heroïca*, *Les Belges aux croisades* en andere raedplegen.

Aengaende de versterking van onze stad heeft Leyssens in zyne geschiedenis, dat deze in 1283 voltrokken werd en ik heb hem in myne beoordeeling daerop geantwoord, dat hy *caëpisse* uit de latynsche historieschryvers door *Voltrekken* vertaeld had, aengezien die versterking in 1283 maer begonnen was. Aengaende deze wederlegging, antwoord Leyssens nu, dat hy geenzins *caëpisse* door *Voltrekken* overgezet heeft, aengezien het woord *caëpisse* in zyn boek niet staet. Maer waer hebt gy het jaer 1283 dan gehaald, indien gy het uit andere schryvers niet overgezet hebt? Is dit misschien van boven ingegeven, gy bekent toch door uwe stilzwygendheid, dat gy over de voltrekking van de muren van Aerschot er gansch nevens waert? Hier ter gelegenheid van het woord *caëpisse* stuert hy wederom eenen geheelen hoop schimpwoorden tot de slagtoffers zynen gramschap. Karel Leyssens daegt die heeren uit, die twee jaren lang in byzondere lessen hem kosteloos het latyn geleerd hebben, van nu by hem te komen hun latyn leeren. Foei! zyt gy niet beschaemd van zoo hoogmoedig en zoo ondankbaer te zyn!

Op bladzyde 16 schryft Leyssens dat ik een ledige

aenwys in zyne geschiedenis, maer dat het niet genoeg is die aen te wyzen, dat ik die zou moeten invullen; maer gy zoudt wel moeten weten, dat ik door myne beoordeeling geenszins eene geschiedenis willen schryven heb, maer alleenlyk de gebrekkelykheid der uwe aenduiden. Ik zou volgens Leyssens in myne beoordeeling alle de daedzaken moeten aenhalen van die twee eeuwen en een half waer hy overspringt; maer die hebben hunne plaets niet in eene beoordeeling maer wel in de geschiedenis zelve.

Gy zegt ook, Leyssens, dat ik geene kans zien om zelfs eene geschiedenis te schryven. Ik onderscheid: om eene volmaakte geschiedenis van Aerschot te schryven, daer geef ik u tot nog toe gelyk in; maer om eene geschiedenis te schryven die uwe geschiedenis zou evenaren en nog overtreffen daer zou ik gemakkelyk over kunnen en zulken zouden er verscheidene in onze stad gevonden worden, want uwe geschiedenis van Aerschot is waerschynelyk in hare soort het onnoozelste voortbrengsel dat ooit den dag gezien heeft.

Op het einde van de laetste genoemde bladzyde wil Leyssens met zyne geleerde medewerkers my verpligten om zelfs de drukfeilen zynen geschiedenis te lezen. My dunkt dat het al wel is, als men 't geduld gehad heeft van zyne geschiedenislooze geschiedenis te lezen, alhoewel men daerby zyne *errata* niet doorleest, maer indien ik die doorlezen had, dan hadt gy nog niet veel gewonnen, aengezien Jan en Karel nog altyd hunnen vader overleven, zonder dat zy daerom achter in uwen *index* moeten staen. Dat is toch de natuerlyke loop van het menschelyk leven niet.

De bladzyde 17 is kostelyk voor hare zeldzame wyze

van wederleggen. Ik had in myne beoordeeling volgens de beste schryvers uitgelegd op welke wyze het kon geschied zyn, dat het graefschap Aerschot tot eene heerlijkheid zonder titel teruggekeerd was. Ik heb daer dry verschillende uitleggingen aen gegeven.

Op de eerste antwoordt Leyssens : *dat is valsch*; op de tweede : *dat is nog valsch*; op de derde : *dat is nog valscher*. Zou Leyssens voor dusdanige uitvinding van wederleggingen te doen geen *brevet* van uitvinding verdienen?

Een weinig leeger leert Leyssens welk zyn doel geweest is, in zyn uitstapje, hetwelk hy uit zyne geschiedenis gemaekt heeft. Dit is, zegt hy, om de magt, den rykdom en de grootheid van de edele familie van Arenberg te doen kennen.

Maer, Leyssens, dat hadt gy gemakkelyker en beter kunnen doen dan door de warande van Enghien of het paleis van Brussel te beschryven. Gy hadt voor den doorluchtigen hertog van Arenberg eenvoudig moeten doen, hetgeen gy voor u zelve gedaen hebt, te weten : al zyne titels eens opnoemen en de verhevenheid van elken titel een weinig uitbreiden; daer door hadt gy toch oneindig beter zyne grootheid en zyne magt doen kennen. In die zelfde zinsnede zegt de schryver van de onpartydige beoordeeling der onpartydige beoordeeling, dat het hem verwondert, dat ik zyne doorluchtige hoogheid Mgr. den hertog van Arenberg niet aenrand, aengezien ik Leyssens durf aenranden; dus stelt de heer Leyssens zich zelve, niet alleen boven alles wat groot is in Aerschot, maer hy stelt zich op den zelfden trap als den hertog van Arenberg. Opgeblazendheid der opgeblazendheden, amen.

Ik had in myne beoordeeling gevraagd, waerom Leys-

sens het beschryf niet gaf van de kasteelen, die rond Aerschot zich als zeven sterktens verhieven; zoo als Schoonhove, Stade, Meetshoven, Rivieren, het Tolhuis enz., in plaets van de warande van Enghien te beschryven. Daer antwoordt hy op; wie toch zoo een ongelukkig gedacht kan hebben van het beschryf van zulke koten te vragen? Maer als het u belieft, wie heeft u het beschryf van die tegenwoordige huizen gevraagd? Voorzeker ik niet. Ik heb enkelyk u willen doen herinneren, dat gy de grootheid dier kasteelen, hunnen oorsprong, en den adel dier heerén, die zeer naest bestaende waren met de graven van Aerschot en dus wezenlyk tot onze geschiedenis behoorden, zoudt moeten doen kennen hebben; gy spreekt zelfs van de familie van *Eynatten* niet.

De bladzide 17 is toch overvloedig in wondere zaken. Op het einde van deze bladzide schryft Leyssens, dat er niets belagchelyker zou zyn dan in de geschiedenis van Aerschot te brengen, op welke wyze in de middeleeuwen de burgers onzer stad verdeeld waren. Ik had eenige verdeelingen in myne beoordeeling opgenoemd en omdat hy er niets weet op te antwoorden, wil hy er den spot mede dryven. Dit is belagchelyk voor Leyssens, maer als hy in zyne geschiedenis tusschen de markwaerdige gebeurtenissen aenhaelt, dat men eens 4 koets- en twee ploeg-peerden by den drossaerd gestolen heeft, dat is de moeite weerd niet waer? deze aenhaling was genoeg om de schryver en zyne geschiedenis doen onsterffelyk te worden by het nageslacht; in plaets van nu met den vermaerden hollandschen dichter te zeggen : « ik weet niet hoe een hoofd aen zooveel wysheid komt » zou men moeten zeggen : « ik weet niet hoe een hoofd zooveel domheid kan bevatten.

Parvis parva decent. Kleinen moeten zich met kleine zaken ophouden.

Nu eenige woorden over de hoogzael, de gestoelten en het gekleurd glas.

Leyssens die vraegt, waerom ik my over M. Gens niet wreek, ten opzichte van het geen hy in zyne geschiedenis valsch over de gestoelten voorgebragt heeft.

Ik zal u hierop antwoorden, dat deze woorden zoo veel te meer uwe onkunde aenduiden, aengezien er in dien tyd in de dagbladeren een antwoord op de valsche aenhalingen van M. Gens gegeven is, en dat gy nu nog met de zelfde leugens voor den dag komt. En had ik in dien tyd geweest hetgeen ik nu ben, zou ik waerschyndelyk zoo wel tegen M. Gens opgekomen zyn, als ik nu tegen u opkom. Ten anderen, Leyssens, dat vermindert immers de grootheid uwer valscheden niet. Integendeel zy is grooter by u dan by den bovengemelden heer, aengezien gy Aerschotenaer zyt, en dat gy dus beter zoudt moeten weten wat uwe stad bezit of niet, en byzonder wat de koor bevat, waer gy meer dan anderen de gelegenheid gehad hebt te verblyven.

Dan nog, in veronderstelling dat het waer was hetgeen gy in uwe geschiedenis schryft, zoudt gy nog zulke zedeloze zaken niet mogen overnemen, byzonder in een boek dat geschikt was om in iedereens handen te komen, zelfs in die uwer leerlingen. Indien gy zulke dingen durft schryven, wat moet gy hun dan onderwyzen!!!

Ik had in myne vorige beoordeeling aen Leyssens doen zien hoe ondankbaer hy was, van in zyne geschiedenis zynen grooten weldoener zoo onmenschelyk aen te randen. Daer antwoordt hy nu op dat hy niemand genoemd heeft. Voorwaer gy hebt niemand genoemd, maer elke Aerschotenaer heeft toch aenstonds verstaen tegen wien gy uwe beschimpingen gerigt hadt. Daerna zegt hy : stappen wy dus verder.

Ja, Leyssens, stapt daer maer snel over, want dit zand is daer wat brandend voor u.

Op bladzyde 18 zou Leyssens my wille dwingen om zyne drukfeilen te verbeteren, omdat ik ergens in zyne geschiedenis niet gezien heb dat er *staedsraed* in plaets van *staetsraed* gedrukt was. Dat is eene goede stof voor u, *parvis parva decent*, gy houdt u daarmede bezig in uwe beoordeeling, vermits gy niet veel anders antwoorden kunt; maer over uwe geschiedenis was genoeg te schryven zonder dat ik my met uwe fouten tegen de spraekleer veel moest bekreunen.

Op bladzyde 19 iets over de middelbare school. Leyssens randt daer weer die heeren aen, die hy geerne zyne proei zou maken. Gy met al uwe mannen hebt al genoeg slagtoffers uwer leugentael gemaekt, om er geene andere meer te moeten zoeken. Neen, Leyssens, die heeren kramen hunne eigene lofspraak niet, daarom zyn zy veel te ootmoedig, daer zyn andere persoonen die uit eerbied voor hun zich daarmede belasten. Gy zegt ook : dat gy uwe eigene lofspraak niet wilt doen. Dat geloof ik zeer gemakkelyk, want al wat gy van uwe middelbare school zoudt kunnen zeggen, hoe klein het ook zy, zou altyd verre boven de waarheid zyn.

Voorzeker weet ieder in Aerschot waer aen zich te houden en ik durf u verzekeren dat, indien eene hoogere drukking het geweten van verscheidene burgers niet dwong, gy den ganschen dag zoudt kunnen beschimpingen schryven, zonder daer door uwe lessen te verwaerlozen. Onder de *rubriek*, buitengewoone tyding, wil Leyssens den schryver zyner beoordeeling belagchelyk maken omdat hy eene dwaling zyner geschiedenis wederlegd had. Ja Leyssens gy zyt gansch mis geweest,

wanneer gy vooruit gezet hebt dat de paters capucynen door de fransche onwenteling uit de stad verdreven waren, aengezien zy nooit de stad verlaten hebben. Lacht nu tot dat gy uitgelagchen zyt. Maer zyt voorzigtig dat gy zelfs uwen adem niet verliest.

Ja, Leyssens, ten opzigte van het godshuis der ouderlingen heb ik ook iets te zeggen : Vermits gy het in uwe geschiedenis als een voorbeeld durft voorstellen, herhael ik nog eens dat het, wat de regeltucht aengaet, veel laet verlangen.

Nu komen wy terug aen de hoogzael van O.-L.-V. kerk. Hier is Leyssens obstinaet tegen de klaerblykelykheid. Hoe durft gy het zeggen dat er geene tegenstelling bestaat in 't schryven, dat de hoogzael nog zoo schoon is als over dry eeuwen en dan, dat zy van haer oorspronkelyk voorkomen beroofd is, aengezien gy een weinig hooger gezegd hadt, dat die hoogzael over eenige jaren bedorven geweest is. Nu, kan eene zaak ter zelve tyd nog *zoo schoon* zyn en niet *zoo schoon* meer, dat is onmogelyk.

Op bladzyde 20 toont Leyssens dat alle ootmoedigheid in hem niet uitgedoofd is, aengezien hy bekend over de waterverf van de hoogzael er neven gecyfferd te hebben; maer dit is nogtans gansch zyne oorzaak niet, zegt hy, vermits de verwer van de schildery der HH. Sakramenten zou moeten een traktaat uitgeven over het verschil dat er bestaat tusschen waterverf en olievert. Maer is dit dan zoo moeielyk? Voorzeker niet, dit kan immers een zoon van eenen kleermaker zoo wel kennen als die van eenen verwer; ten anderen kunt gy gaen by de kladschilders, die gy in uwe *veroordeeling* zoo schandig aenrandt, die zullen u vooreerst eenige lessen, met

den groven borstel geven. Op het einde van de laetste gemelde bladzyde, schynt gy my dankbaer te zyn voor den goeden raed, welken ik u gegeven heb. In 't vervolg zal ik my die moeite sparen, aengezien gy sedert eenigen tyd eenen zeer goeden raedsman hebt, te weten : uwen dagelykschen lyfstrawant; die bovenuitstekende persoon zal zich wel willen belasten met u eenige zedelessen te geven; ten tweede is hy op goeden weg om u verscheidene leerlingen voor uwe les in 't kort te kunnen verschaffen, en gy hebt geene rede om dezen dienst te versmaden.

Gy schynt op die zelfde bladzyde te zeggen, dat myne ouderdom het niet meer toelaet van my te beteren. Dan zal er voor u ook weinige kans overblyven, aengezien het getal onzer jaren omtrent zal overeen komen.

Ik moet bekennen dat gy byzonder fyn zyt in de hoedanigheden, die gy u zelven zoudt moeten toepassen, op anderen te willen werpen. Wie heeft er immers hier in de stad zich het werktuig der partyen gemaakt? het is nauwelyks twee jaren geleden, dat gy u aen die heeren, die gy nu versmaedt, aangeboden hebt om hun werktuig te worden tegen de nu nog over de stad heerschende heeren, dan hebt gy tegen de leden van den gemeenteraad zelfs verscheidene liederen gemaakt, die den zelfden haet uitwazemen tegen uwe tegenwoordige beschermheeren, als uwe veroordeeling nu tegen uwe vorige vrienden. Indien gy het verlangt, zal ik in een toekomend antwoord myne lezers eenige afdruksels dier liederen mededeelen.

Den raed, welken gy my op de bladzyde 21 geeft, van aen het schryven voor eeuwig vaerwel te zeggen, hoe aangenaem deze vaerwel u zou mogen zyn, kan ik niet aanveerden; aengezien ik het vast voornemen gemaakt

heb van de Kerk en Godsdienst, zoo dikwyls als die zullen aengerand worden, door myn gering vermogen by te staen en te verdedigen.

Op de bladzide 21, schryft Leyssens, dat ik op zyne familie kom; hier zal ik aenstonds de valscheid doen plaets maken voor de waarheid. Vooreerst laet ik de taek van de familie van welken persoon het zy of niet te beschimpen over aen de pen van Leyssens, die verstaet zich uitnemend goed in die soort van beschryvingen.

Nu zoudt gy my eens willen antwoorden, Leyssens, waer ik uwe familie zou aengerand hebben? Ik zal uw antwoord niet afwachten, aengezien gy die vraag nooit oplossen kont.

Eene kleine herhaling uit myne beoordeeling, zal ons gemakkelyk doen overeenkomen.

Ik had in myne beoordeeling de groote ondankbaerheid van Leyssens myne lezers willen voor oogen stellen, daerom had ik gezegd, dat Leyssens zynen grootsten weldoener, die hem gemaakt had hetgeen hy is, voor erger dan beeldstormer in zyne geschiedenis voorgebragt had. Ik had dan ook gezegd, dat die weldoener, die Leyssens, tusschen de snippelen der snydersbank zyns vaders opgeheven had, nu door zyne eigene beschermeling zoo onmenschelyk door de goot gesleept werd. Is dit uwe familie aenranden? Neen, dit is uwe ondankbaerheid, uwe valscheid, uw slecht karakter doen zien. Indien, hetgeen gy in uwe geschiedenis dienaengaende aenhaelt, waer was, zoudt gy zulke aenhalingen nog aen anderen moeten overgelaten hebben en uwe herkenenis voor de ontfangene weldaden aen dien persoon moeten betoonen. Maer de dankbaerheid is de eenigste deugd niet, die geene plaets in uw hert vindt.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat Leyssens een weinig hooger zich met den doorluchtigen hertog van Arenberg vergeleken heeft; hier vergelykt hy zich nu met eenen vermaerden veldheer, Beck. Hoe is het mogelyk dat zulk een ligchaem zooveel hoogmoed kan bevatten!

Gy zegt dan, Leyssens, dat ik voor oogmerk in myne verdediging gehad heb, van een pluimpje by dien byzondere persoon te winnen (Voor het tegenover gestelde uitwerksel, het welk gy aenkondigt, heb ik weinig te vreezen). Daerom had ik toch my moeten bekend maken. Het is onmogelyk dat die deftige heer aen eenen, voor hem onbekenden persoon, zou kunnen herkenenis betoonen. Dit is zoo klaer als pompwater.

Gy zegt een weinig leeger, dat die heer te veel heeft, hetgeen *GY* in het fransch *délicatesse* heet, om u weldaden te komen herinneren, die hy u niet alleen in uwe kindscheit, gelyk gy schryft, maer tot over zeer weinige jaren gedurig bewezen heeft. Zoo, de *délicatesse* die gaet zoo verre, dat men eenen persoon, die zynen weldoener zoo schandig aenrandt als gy het doet, nog niet ondankbaer zou mogen noemen, dan moet men dit woord maer uit het woordenboek vagen, aengezien het alsdan nergens meer kan gebruikt worden.

Ha! Leyssens, gy peist (volgens dat ik op bladzide 23 uwer veroordeeling lees), dat gy uwe kennissen in uwe middelbare school zoowel als elders kunt gebruiken ter verdediging van kerk en godsdienst? gy redeneert met uitnemend weinig kennis van zaken. Gy zoudt moeten weten, dat die scholen, om zoo te zeggen, opgeregt zyn tegen de kerk, aengezien de godsdienst er uit verbannen wordt. Gy zoudt ook moeten weten, dat die scholen niet alleen door de bisschoppen maer door den Paus zelven

verstooten worden en dat er de geestelykheid van Belgenland overal zynen onderstand aen weigert. Gy ziet dus wel, dat, in plaets van voor den godsdienst te werken, gy er een werktuig tegen zyt.

Gy beweert op bladzide 23 dat gy de kloosterordens veel eerbied toedraegt!

Wel hemel! ik moet maer eenige regels uit uwe geschiedenis overschryven om u van schynheiligheid te overtuigen. Zie hier, wat men op bladzide 105 uwer geschiedenis van Aerschot leest: *deze boerteriyen*, over de figuren der gestoelte sprekende, *aen welke de wereldlyke geestelykheid gaerne hare bemagtiging gaf tegen de kloosterordens welker ondeugden en ledigheid in het algemeen maer al te wel zulke spotternyen schenen te verregtvaardigen*. Is dit eerbied voor de kloosterlingen hebben in die voor te brengen als luije en ondeugende menschen? Daerenboven zyt gy nog zoo arglistig van de wereldlyke geestelykheid in uwen haet tegen de kloosterordens te willen doen deel nemen en wel zoodanig dat zy uwe uitgevondene spotternyen in hunne kerken zouden overgenomen hebben. Ik laet de beoordeeling zulker onbeschaemde handelwys myneu lezers over.

Ik had gedacht dat gy van uwe eerste dwaling zoudt terug gekomen zyn, te weten: van een beggynhof uit te geven voor een klooster, maer ik zien dat gy op bladzide 23 uwer veroordeeling in den zelfden misslag uwer geschiedenis hervallen zyt. Gy zoudt moeten weten, Leyssens, dat een beggynhof geen klooster is. Klooster komt voort van *claustrum* dat een *slot* beteekent; een klooster is dus eene beslotene plaets, waer moniken of nonnen, van het gewoon verkeer der wereld afgezonderd, leven, en gy weet zoo wel als ik dat de beggynhoven alzo niet gesteld zyn.

Het geen ik in myne beoordeeling afgeef van de kanoniken, dat zy het beeldhouwkundig werk van onze koor den kunstenaer zouden in de handen gegeven hebben, zonder hem aen te toonen wat hy daerop vertoonen moest, is myne persoonelyke meening niet, maer dit is de meening van eenen schryver van zeer groot gezag, die my dit over weinigen tyd gezegd heeft, en voor wien Leyssens, indien ik dien noemde, van eerbied zou achteruitbotsen. Ten anderen, Leyssens, denkt gy dat de kunstenaers zoo ondankbaer zyn als gy, dat zy, wanneer eene persoon hun een beeldhouwkundig werk te maken geeft, er de spotafbeeldingen van dien persoon zelve zouden op bestellen. Neen, Leyssens, gy moogt uwe slotreden *a particulari ad generalia* niet trekken, dit wil zeggen: dat gy niet moogt denken dat andere menschen zoo ondankbaer zyn als gy.

Op bladzide 25 zyner veroordeeling, durft Leyssens zyne zedeloze *nota* over Quinten Metsys nog eens te voorschyn brengen en hy schynt daer nog te zeggen dat men zulke tot liefde ophitsende zaken in eene geschiedenis mag voorbrengen.

Wat moet zulke professor zynen leerlingen toch schoone zedelessen opdienen, dewyl hy in zyne geschiedenis gewerkt heeft, om zoo te zeggen, om die zedeloze *nota* daer ergens tegen wil en dank tusschen te brengen.

Gy zegt, Leyssens, om u te verschoonen, dat men dan de *carmina* van Horatius, die zoo veel over de liefde zegt, ook in de kollegien niet zou mogen uitleggen. Spreekt gy hier van de kollegien die onder het gezag der bisschoppen staen? anderszins, daer gebruikt men gezuiverde uitgaven, en daer brengt men de jongelingen niets voor dat over de liefde handelt. Het geen de andere kollegien be-

treft, daer bekreun ik my weinig mede. Indien men daer zulke *carmina* uitlegt gelyk gy hier voorbrengh, trekken de bestierders van zulke gestichten eene groote verantwoordelykheid over zich.

Men heeft in de geschiedenis van Aerschot kunnen bemerken, dat Leyssens op de schildery van Ste-Anna autaar het laetste avondmael gezien had, in plaets van het hofken van Emmaüs, niet nadenkende, dat er voor het laetste avondmael zoo weinig apostelen op die schildery verbeeld waren. Wilt gy nu weten wat hy op die opmerking, die ik gedaen had, antwoord? Ziet hier: *het hofken van Emmaüs biedt zich nu aen: hoe langer, hoe schooner! wat zal er nog al uit den hoek komen?* Men moet waerlyk het verstand van Leyssens hebben om zulk beslissend antwoord te kunnen geven.

Zyne laetste wederlegging is nog kostelyker. Deze is over het kapittel van Aerschot. Wy hadden Leyssens doen opmerken dat hy over het kapittel, hetwelk zoo veel tot den bloei onzer stad bygebragt heeft, in zyne geschiedenis zou moeten gewag maken hebben. Hoe! antwoord Leysens, ik zou zeker in myne geschiedenis moeten plaetsen het geen gy my aenwyst? Zoo, Leyssens, gy hebt reeds vergeten, dat uwe geschiedenis voor deszelfs beoordeeling uitgegeven was.

Neen, gy moest in uwe geschiedenis niet plaetsen het geen ik u aenwys; maer gy moest uwe geschiedenis zoodanig gemaekt hebben, dat ik u niets kon aenwyzen, dat er te kort was.

Gy schynt op bladzyde 25 en 26 willen te kennen geven dat gy in uwe geschiedenis het levensbeschryf der graven en hertogen van Aerschot gegeven hebt. Wil ik u eens zeggen wat gy daer over gedaen hebt? Gy hebt die levens

gansch vervalscht en vermarteld zoodanig dat, indien die heeren moesten terug komen, zy zelfs niet zouden weten dat gy over hun handeld. Ik zou u daerover meer dan honderd historische fouten kunnen aentoonen, maer aengezien gy my in uwe beoordeeling daerover geene gelegenheid gegeven hebt, zal ik my die moeite sparen. Ik zou u geerne over uwe geschiedenis ontmoet hebben, maer gy hebt my daertoe de kans niet gegeven vermits uwe veroordeeling niets anders is dan eene verzameling van schimpwoorden en verwytingen van het begin tot het einde.

Over de zoo genaemde taelfouten myner beoordeeling.

Al de fouten, die gy in uw boek uit myne beoordeeling overneemt, in *globo* beschouwd, zyn of wel geene fouten, of wel drukfeilen.

1ste Ik zou geerne een weinig meer uitleg willen om te weten op welke wyze gy voor fout kunt aenschouwen van tweemaal *van* in eene zinsnede te brengen. Gy toont Leysens, dat gy weinig letterkundige kennissen hebt. Ik wil die zinsnede, die gy beknibbelt niet gansch onschuldigen, maer ik durf u nogtans verzekeren dat er geene fout in bestaat, aengezien de grootste schryvers gelyk, Bilderdyk, Vondel, Tollens etc. dusdanige uitdrukkingen dikwyls gebruiken. Gy hadt dit voor eene onaengenaemheid moeten voorbrengen, dan hadt gy in de waarheid gebleven.

2^e *Fout*. Ik weet zoo wel als gy, Leyssens, dat men in den *accusativus* geagregeerden professor moet schryven; en indien gy niet kwaedwillig voortging, zoudt gy weten dat ik op honderd verschillende plaetsen myner beoordeeling in den *accusativus* eene *n* geplaatst heb.

3^e *Fout*. *Styfooogdigheid*. Och arme! kinderen zelve

zien dat dit woord van hoofd voortkomt en zouden aenstonds zeggen; dat dit geene fout van den schryver maer wel een drukfeil is. Daer houdt Leyssens, by gebrek van andere wederleggingen zich mede bezig!

4^e Fout. Hier moet ik u regt uit bekennen, dat gy, een weinig ontsteld door gramschap, myne zinsnede niet verstaen hebt.

Ik zal u die weldra aen u verstand brengen: die woorden *vervalscht* en *gemarteld* hangen niet af van *gehad heeft*, maer wel dat *het waerlyk te bejammeren is dat gy de geschiedenis van Aerschot alzo door uwe onkunde zoo onmenschelyk vervalscht en gemarteld hebt*.

Verstaet gy my nu?

Aen de 5^e fout kan men den uitleg der tweede toepassen.

6^e Fout. Zoo, Leyssens, gy denkt dat *alle de opmerkingen* eene grove fout is. Gy moet dan van de spraakkunst niets anders kennen dan de regels zonder de opmerkingen?

Wilt gy eens weten wat Van Beers professor by 's Ryks normaelschool te Lier daer over in zyne nieuwe *Spraakleer* schryft? (maer ik vrees dat gy dit gezag weêral zult verstooten aengezien deze heer eene uwer voorige professors geweest is). Deze vlaemsche spraakkundige zegt op bladz. 111 zyn *Nederduitsche Spraakleer* het volgende:

Er zyn schryvers van gezag die zich niet aen den regel houden, van altyd *al* te schryven, wanneer dit woord door het lidwoord of eenig ander byvoegelyk woord van het zelfstandig gescheiden is. Waer zulks de welluidendheid kan bevorderen, meenen wy dat men gerust hun voorbeeld mag navolgen en *alle* in plaats van *al* gebruiken.

Beginnt gy nu een weinig uwe onkunde gaen te gevoelen?

7^e Fout. Hier komt het weêral op eene *n* aen. Indien gy myne beoordeeling gelezen hebt, zoudt gy moeten we-

ten dat ik op vyftig verschillende plaatsen de *opmerkingen* die geschreven heb.

8^e Fout. *Diensaengaende*. Waerom zou in de drukpers tusschen *dien* en *aengaende* zoowel geen *s* kunnen insluipen, om daer *diensaengaende* van te maken, als gy in uwe geschiedenis eene *r* tussschen *aa* en *shot* doen sluipen hebt, om daer Aerschot van te maken?

9^e fout. Leyssens heeft ergens in myne beoordeeling *overtuygd* in plaats van *overtuigd* gevonden; dit is weeral eene onvergeeflyke fout. Op meer dan duizend verschillende plaatsen myner beoordeeling heb ik *ui* in plaats van *uy* geschreven en nu roept die vermaerde geschiedschryver *haro sur le baudet*, voor dit onnoozel woordje *overtuygd*. Nog eens: *parvis parva decent*.

Ik heb reeds de helft der fouten, waer Leyssens my van beschuldigt, wederlegd; wat wil ik nu nog verder gaen, aengezien al de andere van den zelfden kaliber zyn.

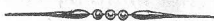
Laet my toe voor het sluiten, Leyssens, dat ik u eene kleine vraag toesture. Waerom, indien uwe geschiedenis zoo volmaekt was, gelyk gy in uwe veroordeeling beweert, hebt gy dan in eene zoo *gezegde* tweede uitgaef uwer geschiedenis de grootste fouten, die ik u in myne beoordeeling had aangewezen, uitgelaten of veranderd? Tot slot van deze rekening gaen ik u daerover een *dilemma* voorstellen:

Of wel is de zoo genoemde tweede uitgaef uwer geschiedenis nog onvolmaekter dan de eerste, of wel is uwe onpartydige beoordeeling der onpartydige beoordeeling eene aeneenschakeling van onbeschaemde leugens van het begin tot het einde.

Nu blyft er my nog over u te verwittigen, dat, indien gy nog door schimpwoorden, verwytingen en valsche-

den antwoordt, ik my te groot zal achten nog een enkel woord tegen te schryven; maer integendeel, indien gy over de waerde uwer geschiedenis of wel over het aenbelang der geschiedenis van Aerschot in het algemeen wilt handelen, dat ik dan aanstonds de handschoen zal oprapen en met u het strydpark binnen treden.

Aerschot, op St. Jans dag 1853.

Ik denk myne lezers aengenaem te kunnen zyn met hier eene naemlyst by te voegen, van al de bewyzen, die Leyssens tot steun van zyne gezegden in zyn onpartydige beoordeeling van de onpartydige beoordeeling bybrengt.

N ^o s	BLADZ.	REGEL.
1 Een allerbedorvendst en allerondeugdst karakter	3	18
2 De plumpe ruwheid	3	25
3 Domme hekelschryvers	4	14
4 Platte verwyting en hatelyke vervloekingen.	4	20
5 Onkunde en plompheid dier domme mannen.	5	5
6 Gy dwaze.	5	9 en 11
7 Die domme beoordeeling	5	11
8 De overmaat zyner zotheden.	5	14
9 Men weet niet waer hy geboren is	6	25
10 Lafaerds. — Bloodaerds	7	16
11 Gy zyt eene boer. — De papketel de melktyl.	7	6
12 Zedeloosheid.	7	27
13 Valschheid	7	28
14 Ik aenzie u voor ezels	9	4
15 Dommerikken	9	10
16 Idem	»	»
17 Slechten	9	18
18 Verstandige schimpschryvers	10	26
19 Een nietig. — Een plomp. — Een dom werk	11	5
20 Gy moest naer Gheel uwen onnoozelen klap gaen verkoopen	11	7
21 Zot voortbrengsel	11	9
22 Botterikken	11	13
23 Domme hekelschryvers	11	16
24 Gy zoudt nog veel broeken op de bank der school moeten verslyten om te weten het geen ik weet.	11	20

No.	BLADZ.	REGEL.
25 Eene leugen.	11	30
26 Groote geschiedkundige	11	21
27 Gy moet Voltaire gelezen hebben	12	8
28 Beknibbelaers	12	13
29 Uwe styl is platter dan plat	12	25
30 Gy hebt het woordenboek van Weiland moeten gebruiken om my te verstaen	12	55
31 Zotheid	13	6
32 Valschaerds	13	12
33 Wondere mannen	13	5
34 Onbeschofte hekelschryvers	13	24
35 De drank verslapt uw geheugen.	14	5
36 Gy zyt niet bekend dan vooruitbraken van walgende scheldwoorden	14	13
37 Lafaerds	14	21
38 Straetjongens	14	21
39 Eene aeneenschakeling van de grootste dom- en valschheden	15	16
40 Gy moet u latyn by my komen leeren	15	28
41 Weetnieten der 1 ^{ste} klasse.	15	30
42 Lekkere beknibbelaers.	16	4
43 Zwakke schouders	16	10
44 Onnoozele herberg praters	16	11
45 Dom ooren	16	25
46 Slimme uitzifters	16	51
47 Dit is valsch, dit is nog valsch, dit is nog valscher	17	2, 3, 5.
48 Leugenachtige lippen	17	23
49 Geleerde hekelschryvers	18	27
50 Geleerde vernuften.	19	10
51 De al verbeteraers	19	16
52 Schrandere geesten.	19	30
53 Het sermoon gaet beginnen	20	20
54 Gy zult tot uwe laetste dagen in uwe domheid gekluisterd blijven	21	15
55 Boeren klap praten.	21	18

No.	BLADZ.	REGEL.
56 Gy gaet liever met Bacchus om dan met boeken.	22	3
57 Plompe en lage verwytingen	22	15
58 Onwetenden.	22	50
59 Spot schryvers met leugens en valschheden	23	12 en 13
60 Dwaze klap	24	27
61 Klap voor onnoozele menschen	24	27
62 Welke domheid.	25	1
63 Hekelschryvers	25	8
64 Speelt toch de huichelaers niet	25	14
65 Lekkere schryvers	25	28
66 Kladschilders	25	32
67 Schavers	25	53
68 Herberg schreeuwers	25	33
69 Dikbuikige tooneelspeler	26	4
70 Geleerde heeren hekelschryvers.	26	8
71 Hebt gy geene ooren	26	21
72 Fyne beknibbelaers.	27	7
73 Doorluchtige geleerden	28	5
74 Uilen	28	9
75 Uw vuil en dom boekje	28	27
76 Gy moet ezels ooren hebben.	28	29
77 Ezels	29	2
78 Onkundigen	29	5
79 Niets is dommer, onwetender en zotter dan die vuile bladzyde.	29	19
80 Plompe, onwetende kerels. — Ongetitelde heeren.	29	28
Enz., enz., enz.		

